

студента на указану сферу виховальної роботи, і компетентно-рефлексивний, який надає оцінку відповідній педагогічній компетентності. Також були визначені рівні готовності майбутніх вчителів до морально-духовного виховання дошкільників засобами художньої літератури: достатній, середній, низький. Представлені узагальнені результати діагностичного експерименту за описаними рівнями. Результати експерименту засвідчили низький рівень готовності майбутніх вчителів до морально-духовного виховання дошкільників засобами художньої літератури. В зв'язі з цим перспективу подальшого наукового дослідження уявляємо в розробці технології підготовки майбутніх вчителів до морально-духовного виховання дошкільників засобами художньої літератури.

Ключові слова: готовність, майбутні вчителі, морально-духовне виховання, дошкільники, критерії, показники і рівні готовності.

Helena Monke,

PhD, Associate Professor at the Department of Family and Special Pedagogy and Psychology, State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Nischinsky St., 1, Odessa, Ukraine

DIAGNOSTICS OF THE FUTURE EDUCATORS' READINESS FOR MORAL AND SPIRITUAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

The aim of this article is the lighting of the current state of the future educators' readiness for moral and spiritual education of preschool children by means of literature on the diagnostic phase of the experiment. In the article the author describes the essence of the phenomena "moral and spiritual education of preschool children", "readiness for the moral and spiritual education of preschool children", in particular by means of fiction. The criteria, indicators and levels of the readiness, proposed diagnostic technique of the future educators' readiness for moral and spiritual education of preschool children by means of fiction are described. The assessment of the future educators' readiness for moral and spiritual education of preschool children includes the following criteria: personal and cognitive which helped establish the existing level of spiritual culture of the future educator; value-oriented which appeals to the pedagogical orientation of the personality (of the student) in this sphere of educational work and competence-reflexive which provides assessment of the corresponding pedagogical competence. There were also defined the levels of the future educators readiness for moral and spiritual education of preschool children by means of fiction: sufficient, medium, low. The generalized results of the experiment are described in accordance with the diagnostic levels. The experimental results confirmed the low level of the future educators' readiness for moral and spiritual education of preschool children by means of fiction.

Therefore, we see the elaboration of technology aimed at developing future educators' readiness for moral and spiritual education of preschool children by means of fiction as the prospect of further scientific research.

Key words: readiness, future educators, moral and spiritual education, preschool children, criteria, indicators and levels of readiness.

Подано до редакції 25.01.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор Т. Г. Жаровцева

УДК 378+37.091.31-059.1+37.091.212

Вікторія Володимирівна Нестеренко,
*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної педагогіки,*

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

Володимир Васильович Бобошко,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри спортивних ігор,
декан факультету фізичного виховання,*

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті обґрунтовано персоналізацію навчальної діяльності студентів як умову підготовки у вишій. Уточнено поняття: «персона», «персоналізація», «персоніфікація» і «персоніфікований підхід». Констатовано, що сьогодні не визначено, в чому саме полягає персоніфікація освітнього процесу і чи є персоніфікація і персоналізація освітнього процесу подібними. Забезпечення персоналізації освітнього процесу відбувається у трьох напрямках: перший – розвиток ціннісно-сислової спрямованості особистості на досягнення суб'єктивно-значущого та відповідального культури (професії, соціуму) образу «Я»; другий – розвиток і роз-

ширення сфери «Я - компетентностей» студента; третій – розвиток внутрішньої відповідальності студента припускає наявність внутрішньої причетності не тільки до своєї справи, навчання, роботи, професії, свого «Я», а й до інших людей, соціуму, до світу в цілому.

Ключові слова: персоналізація, персоналізація освітнього процесу, персоналізація навчальної діяльності, студенти, педагогічна умова.

Визначаючи шляхи розвитку сучасної системи освіти наголошується, що каталізатором розвитку прогресивних педагогічних і дидактичних концепцій у світі сьогодні виступає головна ідея: освіта повинна перестати готувати людину для зовнішніх потреб (виробництва, економіки, науки, політики тощо) і звернутися до забезпечення виживання самої людини через становлення людського в людині. Людина спочатку повинна стати людиною, а потім уже професіоналом, фахівцем.

Між тим, домінуюча в освіті технократична свідомість практично залишає осторонь емоційно-чуттєву, моральну сферу особистості. Невипадково основний вектор сучасного етапу розвитку науки і освіти бачиться, насамперед, у гуманізації освітніх парадигм, у центрі яких - людина в її повномасштабному вимірі (тіло, розум, емоції, душа), а її довколишнє середовище як природне, так і створене самою людиною - предметне і соціальне, постають як умова, що забезпечує (або обмежує) її повноцінний, тобто представлений у всій повноті вимірювань, розвиток.

На думку В. В. Грачова, в контексті історичного та соціокультурного становлення вищої школи ідея персоналізації освітнього процесу виступає як провідна закономірність і атрибут її ефективного функціонування, який забезпечується сукупною дією трьох чинників:

- ціннісно-культурним імпульсом, консолідуючим і структуруючим громадську свідомість за допомогою ідеї-конструкції соціуму і людини, що задає соціальне замовлення і професійну модель фахівця;
- наявністю розвинутого науково-культурного шару (високий рівень розвитку наук, мистецтв, технологій, професій, традицій соціально-гуманітарної думки і тощо);
- ствердженням справжніх громадянських свобод і прав людини як основи реалізації конструктивних ідей, можливостей саморозвитку та самореалізації, розгортання творчого досвіду [3].

З часів Сократа, Платона та Аристотеля основним джерелом освіти і виховання виступає чітко визначений, «персоніфікований канал» відносин «вчитель – учень», який втілюється в різних соціально-історичних та етнокультурних модальностях.

Ідея персоналізації знаходить відображення в становленні провідних інноваційних освітніх систем, оскільки прогресивна педагогічна думка у всі часи прагнула до того, щоб людина в цих системах стала тією основою, навколо якої вибудовується педагогічний процес.

З самого початку своєї появи університети затверджувалися як автономні співтовариства, в яких основний спосіб навчання та академічного спілкування здійснювався на рівні персонального контакту викладача і студента, «з вуст у вуста», на рівні кон-

такту свідомостей, особистостей, світоглядів і життєвого досвіду. При цьому важливу роль у формуванні істинних знань відігравав діалог, академічні дискусії, диспути.

З моменту створення університетів в Європі ідея про те, що будь-яка освіта апіорі включає глибокий, цілісний і особистий зв'язок між учителем і учнем отримала свого подальшого розвитку. Відбувається остаточне затвердження трьох основних атрибутів освіти – свободи управління, свободи викладання і свободи навчання, і саме ці умови складають з тих пір основу розуміння автономії університетів як закладів вищої освіти. І сьогодні в студентському співтоваристві класичного університету домінує принцип персоналізації наукової школи, при якій головне не «де навчався», а «у кого навчався».

Персонологічна спрямованість вищої освіти посилюється на початку XIX ст., коли виникає нова філософська концепція освіти, що робить акцент на становленні самосвідомості особистості, на формуванні особистості в актах самопізнання культури. Цей підхід, розвинений в німецькій класичній філософії (Гегель, Гердер, Гумбольдт), привів до гуманітаризації освіти та до затвердження права особистості на освіту: особистість, зрозуміла як самосвідомість, формує себе як суб'єкт культури [3].

У вітчизняній вищій освіті уведення в практику вищої школи ідеї персоналізації пов'язано з концепцією автономного університету, прихильником якої виступав М. І. Пирогов, який відстоював принцип свободи викладання і навчання. Етичною основою персоналізації освітнього процесу у вищій школі виступає особистісний підхід. Культурологічний підхід забезпечує просторово-середовищний план персоналізації освітнього процесу у вищій школі, розглядаючи освіту в якості культурогенного процесу, тобто з погляду соціокультурного розвитку та становлення особистості. Аксіологічний підхід являє ціннісний вектор персоналізації освітнього процесу. У межах цього підходу процес персоналізації освіти представляється як ціннісно-смісловне просування особистості, що виникає на основі внутрішніх інтенцій і прагнень того, кого навчають, які складаються в осягненні та подальшій трансляції соціокультурних зразків самовизначення. Синергетичний підхід пояснює організаційний механізм забезпечення персоналізації освітнього процесу, підкреслюючи його стохастичний (імовірнісний) характер.

Метою статті є характеристика сутності персоналізації навчальної діяльності студентів.

Для розуміння сутності персоналізації уточнимо зміст таких понять, як «персона», «персоналізація», «персоніфікація» і «персоніфікований підхід».

У довідкових джерелах поняття «персона» трактується таким чином: це (лат. persona) – особа, особистість, персона грата (бажана особистість) - особа,

кандидатура якої як дипломатичного представника в якій-небудь державі прийнята урядом цієї держави [10]; спеціальний термін для позначення «поведінки, яка відповідає вимогам повсякденного життя індивіда» [9, с. 67]. При цьому мають на увазі, що буквально значення слова «персона» – це «маска». В. І. Даль поняття «персона» характеризує у такий спосіб: це людина, особа [4, с. 363]. Тобто ототожнює ці поняття як синоніми. За К. Г. Юнгом, поняття «персона» трактується як соціальна роль, яку індивід грає відповідно до вимог, звернених до неї з боку оточуючих; це публічний образ індивіда, що сприймається іншими [12]. «Персона», за С. Ю. Головіним, збігається за значенням з поняттями особа і особистість [2].

Як бачимо, поняття «персона» сьогодні не має єдиного визначення і інтерпретується авторами як синонім поняття «особистість», або окремий випадок характеристики особистості.

«Персоналізація» – термін, який увів А. В. Петровський [13]. Під ним розуміється процес набуття конкретною людиною загальнолюдських, суспільно значущих, індивідуально-неповторних властивостей та якостей, що дозволяють самотньо виконувати певну соціальну роль, творчо спілкуватися, активно впливати на сприйняття людьми себе й оцінку власної особистості і діяльності.

С. Ю. Головін [2] поняття «персоналізація» визначає як процес, у результаті якого суб'єкт набуває ідеальної представленості у життєдіяльності інших людей і може виступати в суспільному житті як особистість. Сутність персоналізації – у дієвих перетвореннях інтелектуальної і потребної сфери іншої людини, що відбуваються в результаті діяльності конкретного індивіда.

Однак, якщо виходити з того, що поняття «індивід» і «особистість» не є тотожними, то в процесі персоналізації виникають певні парадокси. Так, С. Ю. Головін висловлює думку, що теоретично можливо обговорювати існування індивіда, який не реалізував себе як особистість. Наприклад, це людина, яка в силу якихось обставин виявилася виключеною із соціальної взаємодії. З іншого боку, можливе існування «особистості» поза або без індивідуальної форми представленості: наприклад, міфічні або літературні персонажі. Однак перетворювальний вплив історичної квазіособистості може виявитися не менш дієвим, ніж вплив реальної людини. Крім того, можлива як деперсоналізація творця (архітектора, винахідника тощо) у результаті відчуження продукту праці від його безпосереднього творця, так і персоналізація за допомогою привласнення плодів чужої праці. Персоналізація можлива не тільки як наслідок приписування собі чужих заслуг, але і як «трансляція» своїх вад і помилок комусь іншому.

Довідкові джерела відзначають, що за допомогою феномена персоналізації можна пояснити багато переживань людей, викликаних трагічністю розриву між збереженою в них персональністю індивіда і його матеріальним неіснуванням [13]. У подібній ситуації цілісна структура особистості виявляється зруйнованою, зберігається лише одна ланка -

відбита суб'єктність індивіда як результат його персоналізації.

Потреба в персоналізації – потреба бути конкретною людиною (Івановим, Петровим і т.ін.) – це не завжди усвідомлювана глибинна основа багатьох форм спілкування між людьми (альтруїзму, афіліації, прагнення до самовизначення і визнання тощо). Єдиний ефективний шлях задоволення потреби в персоналізації – це індивідуальна, «авторська» діяльність, бо саме за допомогою такої діяльності людина продовжує себе, «трансліює» іншим свою неповторну індивідуальність. Тобто, персоналізація – це набуття певною дією, діяльністю, актом існування, вказівки на свого творця, конкретного автора. Важливим моментом персоналізації є її відтвореність, відбитість у свідомості, поведінці або діяльності іншої людини. Це той її аспект, що робить дію конкретної людини впізнавальною іншими. Здатність до персоналізації визначається сукупністю індивідуально-психологічних особливостей людини, які дозволяють їй виконувати соціально значимі дії, що справляють перетворювальний вплив на інших людей. Вона забезпечується багатством індивідуальності суб'єкта, різноманітністю засобів, за допомогою яких він може в спілкуванні і діяльності справляти персоналізуючий вплив.

У багатьох експериментах виявлено, що персоналізація суб'єкта відбувається за умови його значущості для іншого, референтності і емоційної привабливості. За інших умов персоналізація відсутня. Експериментально доведено, що повноцінний і соціально-позитивний прояв здатності до персоналізації виявляється в спільноті такого типу, як колектив; у групах низького рівня розвитку персоналізація однієї людини (лідера) може стати причиною деперсоналізації інших [13].

Слід зазначити, що поряд із терміном «персоналізація» в педагогічних джерелах використовується поняття «персоніфікація». Так, Г. М. Коджаспірова і А. Ю. Коджаспірова поняття «персоніфікація» трактують: 1) як ставлення до себе, сприйняття себе, ототожнення із собою, уявлення певної ідеї або морального явища у вигляді образу конкретної людини; 2) наділення тварин, рослин, неживих предметів і явищ природи людськими властивостями. Синонімом є поняття «персоніфікувати» - уособлювати [7]. У розумінні інших учених (С. М. Вишнякова, С. Ю. Головін), поняття «персоніфікація» позначає уособлення, наділення тварин, предметів, явищ природи і абстрактних понять людськими властивостями. Звідси прикметник «персоніфікований», тобто наділений властивостями певної особистості [1, с. 232; 2, с. 125].

Сьогодні є низка робіт, присвячених персоніфікованій професійній освіті (В. М. Кисельов) і персоніфікації освітнього процесу (Ш. М. Каланова, Ю. В. Тунгусов). Так, В. М. Кисельов ототожнює персоніфіковану освіту з особистісно зорієнтованою [6]. Орієнтуючи освіту на визначення її людиноутворюючих функцій, персоніфікований підхід, на думку В. М. Кисельова, закладає в особистість механізми розуміння, взаєморозуміння, спілкування, співробітництва. Автор підкреслює, що зміст пара-

дигми персоніфікованої професійної освіти включає все, що потрібно людині для будівництва і розвитку власної особистості, незалежно за якою спеціальністю людина отримує освіту. У концепції автора персоніфікація професійної підготовки студентів забезпечується на основі принципу варіативності у виборі змісту і форм освітньої діяльності студентів, що передбачає різноманіття, різнорівневність, диференційованість навчальних завдань, спадкоємність форм навчання, право особистості на навчання відповідно до своїх індивідуальних особливостей і здібностей, життєвих планів.

Аналогічні міркування про персоніфіковану професійну освіту знаходимо в статті О. В. Попової [8]. Автор посилається на американського соціолога, психіатра і психолога Г. О. Салівана, який основні елементи структури особистості розглядав як систему персоніфікацій, тобто сформованих у людини образів себе та оточуючих, що стереотипно визначають її ставлення до себе та інших. Однак далі автор ототожнює персоніфіковану освіту з індивідуальним і особистісно зорієнтованим процесом: «... персоніфікована освіта – це, принаймні, індивідуальний, особистісно зорієнтований процес, спрямований на максимальний соціально-професійний розвиток особистості та базується на притаманному їй прагненні до самоактуалізації, самовдосконалення» [8].

Персоніфікацію освітнього процесу як засобу регіоналізації підготовки кадрів у педагогічному коледжі розглядає Ю. В. Тунгусов [11]. Згідно з позицією автора «персоніфікація» – «... це педагогічна реальність, тому вона спирається на постійні чинники, умови, створені в освітньому процесі (соціалізація і інкультурація особистості, імідж педагога), передбачення труднощів, що виникають і можливості їх подолання (авторитет батьків, корекція розвитку, використання позашкільних установ)» [11, с. 168].

Не наводячи визначення поняття «персоніфікований підхід», автор у своїй роботі констатує, що «персоніфікований підхід є дієвим засобом здійснення цілей і завдань гуманістичної концепції освіти» [11, с. 173]. І далі: «... персоніфікований підхід як засіб регіоналізації освітнього процесу реалізується в змісті та організації діяльності учнів:

- зміст включає авторські, навчальні, популярні тексти, введення історико-біографічного матеріалу, віддзеркалення рис особистості автора в створеному ним творі: розкриття ставлення мовця до чогось; конкретизацію навчальних текстів при обговоренні певної задачі; введення персонажів у дидактичну, організаційну ігри;

- організація діяльності в діалоговому режимі передбачає створення іменних кабінетів, підготовку дидактичного матеріалу, екскурсії по історичних місцях, розроблення спецкурсів, семінарів тощо, роботу в архівах і бібліотеках, виступи з доповідями на іменних прийомах, семінарах, конференціях, реалізацію персоніфікованого підходу на практиці в школах і в подальшій викладацькій діяльності тощо» [11, с. 171].

Персоніфікації освітнього процесу у вищій школі

присвячено роботу Ш. М. Каланової. Так, автор пише, що «... персоніфікація, відображаючи гуманістичну парадигму вищої професійної освіти, є специфічною самоорганізацією студентом свого особистісного освітнього простору; персоніфікація актуалізує професійно-особистісний розвиток студента як суб'єкта вільного свідомого вибору освітніх траєкторій і шляхів виконання завдань професійного становлення, усвідомлення своєї унікальності і самоцінності...» [5, с. 8] і далі «... виступає механізмом професійно-особистісного розвитку студентів» [5, с. 9]. Як бачимо, усі наведені вище автори, не наводячи власного визначення поняття «персоніфікація» ототожнюють його з поняттям «персоналізація».

Долаючи складність визначення відмінності цих понять, Ш. М. Каланова констатує, що «персоніфікація» – це «... уособлення, наділення певних об'єктів людськими властивостями. А в широкому психолого-педагогічному контексті вона означає уособлення освітнього процесу, надання йому особистісної спрямованості, опору на виявлення і актуалізацію внутрішніх особистісних ресурсів учнів» [5, с. 81].

Отже, констатуємо, що сьогодні не визначено, в чому саме полягає персоніфікація освітнього процесу і чи є персоніфікація і персоналізація освітнього процесу подібними?

В. В. Грачов, персоналізацію освітнього процесу у вищій школі трактує як цілісний образ-проект її функціонування і будівництва, що складається під знаком переходу студента в позицію суб'єкта навчальної діяльності і сполучених із нею провідних сфер життєдіяльності (пізнавальної, інформаційної, науково-інноваційної, соціальної, культурної, управлінської, дозвільної і т.ін.) [3, с. 8]. До умов забезпечення персоналізації освітнього процесу у вищій школі В. В. Грачов включає:

- наявність культурного імпульсу в особі суспільно усвідомленої (національної) ідеї-конструкції суспільства і людини;

- наявність культурного шару, який передбачає розвиток наук, мистецтв, технологій, професій, традиції соціально-гуманітарної думки тощо;

- наявність широкого спектра свобод як можливостей реалізації конструктивних ідей, саморозвитку і самореалізації, розгортання творчого досвіду учасників освітнього процесу [3, с. 17–18].

Автор наголошує, що мета і вища цінність освітнього процесу виступає не абстрактна особистість учня, а конкретна людина, персону в динаміці свого розвитку. Особистісний вимір виступає сутністю побудови освітнього процесу, його теоретичних основ і практики. Але застосовується він до кожного конкретного і окремо взятого студента.

Ми згодні з думкою автора, що в контексті персоналізації освіти, особистість – це конкретна людина (студент), яка має свою життєву історію, інтегрована в певне культурне середовище, має властивості суб'єктності та індивідуальної самобутності, самореалізується у вільно обраних видах життєдіяльності і перебуває в процесі саморозвитку, пошуку смислів і власної індивідуальності. Для побудови освітньої практики в руслі персоналізації необхідно

чітко розуміти той факт, що людина сама створює в собі особистість, запитуючи те особистісне, що властиво в культурі тільки їй.

Персоналізація освітнього процесу у вищій школі вимагає адекватних технологій, спрямованих на продукування в цілісному освітньому середовищі умов для вільного розвитку кожної особистості в основних сферах її життєдіяльності в період підготовки у вищому навчальному закладі. Його забезпечення відбувається у трьох напрямках:

Перший напрям – розвиток ціннісно-сислової спрямованості особистості на досягнення суб'єктивно-значущого та відповідального культури (професії, соціуму) образу «Я». Вища школа повинна сприяти актуалізації та вибудовуванню тим, кого навчають, певної ідеї власного розвитку і самобудови (мрії), досить високої, важкої і притягальної для докладання власних зусиль. Це процес формулювання значущих для конкретного студента цілей, стандартів, очікувань та переконань щодо свого «Я» і своїх можливостей відповідати вимогам соціуму, культурним та професійним нормам.

Другий напрям – розвиток і розширення сфери «Я - компетентностей» студента. Цей компонент

виступає стрижневим з погляду його самореалізації як особистості і як суб'єкта, який навчається, з уже наявними і певними можливостями, що розширюються. Розвиток Я-компетентностей, тобто можливостей пізнати світ і своє «Я» в ньому, дозволяє студенту вибудувати свою унікальну систему відносин зі світом та внести свій особистісний внесок у соціум, культуру в цілому.

Третій напрям – розвиток внутрішньої відповідальності студента припускає наявність внутрішньої причетності не тільки до своєї справи, навчання, роботи, професії, свого «Я», а й до інших людей, соціуму, до світу в цілому. Йдеться про розвиток морального початку і внутрішньої підзвітності студента як того, кого навчають, перед самим собою за все, що він робить, вчиняє, чи що відбувається з ним у його житті.

На підставі наведених вище міркувань персоналізацію навчальної діяльності студентів визначаємо як одну із педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в системі заочного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишнякова С. М. Профессиональное образование: ключевые понятия, термины, актуальная лексика : словарь / С. М. Вишнякова. – М. : НМЦ СПО, 1999. – С. 184.
2. Головин С. Ю. Словарь практического психолога [Электронный ресурс] / С. Ю. Головин : Режим доступа : http://www.erlib.com/С_Головин/Словарь_практического_психолога/
3. Грачёв В. В. Теоретические основы персонализации образовательного процесса в высшей школе : автореф. дис. на соискание уч. степени доктора пед. наук : спец. 13.00.01 – «Общая педагогика, история педагогики и образования» / В. В. Грачёв. – Москва, 2007. – 39с.
4. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка / В. Даль. – М. : Русский язык, 1989. – [Т.2.]. – 779 с.
5. Каланова Ш. М. Информационные технологии персонификации в системе высшего профессионального образования : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.08 / Каланова Шолпан Муртазовна. – Тараз, 1999. – 541 с.
6. Киселёв В. М. Организация персонифицированного профессионального образования средствами информационных технологий : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Киселёв Валентин Михайлович. – Якутск, 2004. – 144с.
7. Коджаспирова Г. М. Педагогический словарь / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М. : Академия, 2001. – 176 с.
8. Попова О. В. Адаптивные образовательные технологии в модификации социально-профессионального статуса личности / О. В. Попова // Межвузовский сборник научных трудов «Информационные технологии в обеспечении качества персонифицированных услуг в социально ориентированных отраслях экономики / Часть 1 – Новосибирск : Редакционно- издательский центр Новосибирского государственного университета. – 2005. – С. 8 – 30.
9. Райкрофт Ч. Критический словарь психоанализа / Пер. с англ. – СПб. : ВЕИП, 1995. – 288с.
10. Словарь иностранных слов : [18-е изд., стер.]. – М. : Рус. яз., 1989. – 624 с.
11. Тунгусов Ю. Ф. Персонификация образовательного процесса как средство регионализации подготовки кадров в педагогическом колледже : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Тунгусов Юрий Фёдорович. – Тобольск, 1998. – 189с.
12. <http://psi.webzone.ru/st/334200.htm>
13. http://psy-link.ru/slovar_p

Виктория Владимировна Нестеренко,
доктор педагогических наук, профессор,
профессор кафедры дошкольной педагогики,

Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса, Украина

Владимир Васильевич Бобошко,
кандидат педагогических наук, доцент
заведующий кафедрой спортивных игр,
декан факультета физического воспитания,

Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса, Украина

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ УЧЕБНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Определяя пути развития современной системы образования сегодня отмечается, что катализатором развития прогрессивных педагогических и дидактических концепций в мире выступает главная идея: образование должно перестать готовить человека для внешних нужд (производства, экономики, науки, политики и т.д.) и обратиться к обеспечению выживания самого человека через становление человеческого в человеке. Человек сначала должен стать человеком, а потом уже профессионалом, специалистом.

Идея персонализации находит отражение в становлении ведущих инновационных образовательных систем, поскольку прогрессивная педагогическая мысль во все времена стремилась к тому, чтобы человек в этих системах стал той основой, вокруг которой выстраивается педагогический процесс.

Для понимания сущности персонализации уточнено содержание таких понятий, как «персона», «персонализация», «персонификация» и «персонифицированный подход».

Определено, что понятие «персона» сегодня не имеет единого определения и интерпретируется авторами как синоним понятию «личность», или частный случай характеристики личности.

Констатировано, что сегодня не определено, в чем именно заключается персонификация образовательного процесса и есть ли персонификация и персонализация образовательного процесса подобными.

Персонализация образовательного процесса в высшей школе требует адекватных технологий, направленных на выработку в целостной образовательной среде условия для свободного развития каждой личности в основных сферах ее жизнедеятельности в период подготовки в высшем учебном заведении. Обеспечение такого процесса происходит по трем направлениям:

Первое направление – развитие ценностно-смысловой направленности личности на достижение субъективно-значимого и соответственного культуре (профессии, социуму) образа «Я». Высшая школа должна способствовать актуализации и выстраиванию того кого обучают, определенной идеи собственного развития и самопостроения (мечты), достаточно высокой, тяжелой и притягательной для приложения собственных усилий. Это процесс формулировки значимых для конкретного студента целей, стандартов, ожиданий и убеждений относительно своего «Я» и своих возможностей отвечать требованиям социума, культурным и профессиональным нормам.

Второе направление – развитие и расширение сферы «Я – компетентностей» студента. Данный компонент выступает стержневым с точки зрения его самореализации как личности и как субъекта, который учится, с уже имеющимися и определенными возможностями, которые расширяются. Развитие Я-компетенций, то есть возможностей познать мир и свое «Я» в нем, позволяет студенту выстроить свою уникальную систему отношений с миром и внести свой личностный вклад в социум, культуру в целом.

Третье направление – развитие внутренней ответственности студента предполагает наличие внутренней причастности не только к своему делу, учебе, работе, профессии, своему «Я», но и к другим людям, социуму, к миру в целом. Речь идет о развитии нравственного начала и внутренней подотчетности студента как обучаемого, перед самим собой за все, что он делает, как делает, или что происходит с ним в жизни.

Ключевые слова: персонализация, персонализация образовательного процесса, персонализация учебной деятельности, студенты, педагогическое условие.

Viktoriiia Volodymyrivna Nesterenko,
*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
at the Faculty of Pre-school Pedagogics,
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University
Named after K. D. Ushynsky» Staroportofrankivska street, 26, Odessa, Ukraine*

Vladimir Vasilievich Boboshko,
*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Chairperson of the Sports and Games Faculty,
Dean of the Department of Physical Education,
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University
Named after K. D. Ushynsky» Staroportofrankivska street, 26, Odessa, Ukraine*

PERSONALIZATION OF STUDENTS' EDUCATIONAL ACTIVITY

While determining the ways of the modern system of education, it is highlighted that the catalyzer facilitating the development of progressive pedagogical and didactic conceptions in the world is the main idea: education is to stop preparing a person for outer demands (manufacturing, economics, science, politics, etc.) and to turn to the means enabling survival of a person himself / herself through formation of the human characteristics in a person. A person is to become a human being first, then to become a professional, specialist.

The idea of personalization finds its reflection in the formation of leading innovative education systems, since the progressive pedagogical ideas have always tended to put a person as the basis around whom the pedagogical process is built.

The notions “person”, “personification”, “personified approach” have been specified for better understanding of the essence of personalization.

It has been determined that the notion “person” has not been defined yet; it is interpreted as a synonym to the no-

tion "personality" or a certain kind of person's characteristics.

We can ascertain that it has not defined yet what the personification of the educational process is; neither can we find out if the notions "personification of the educational process" and "its personalization" are similar.

Personification of the educational process at higher school requires adequate technologies aimed at making conditions in the entire educational area which enable free development of each personality in principal spheres of life during professional training at an establishment of higher education. It can be facilitated in three directions.

The first direction is the development of value-and-content orientation of a person towards achievement of the image "I" which is subjectively meaningful and corresponds to culture (profession, social medium).

Higher school is to facilitate the actualization and construction of students' certain idea specifying his / her own development and self-development (of an idea), rather high, difficult and inviting for making person's efforts.

This is a process of development of aims which are meaningful for a concrete student, standards, expectations and convictions regarding one's own "I" and one's own opportunities to correspond to society's requirements, cultural and professional norms.

The second direction is the development and expansion of the student's sphere "I-competences". This component is the core from the viewpoint of its self-realization as a personality and a subject who studies, taking into account his / her available possibilities which are expanding. The development of "I-competences", opportunities to cognize the world and one's own "I" in it, in particular, allows a student to build a unique system of relations with the world as well as to contribute into a social medium, culture in the whole.

The third direction is the development of student's inner responsibility; it presupposes the presence of inner belonging to one's own case, education, work, profession, one's own "I" as well as to other people, social medium, the world in general. The point is in the development of student's moral basis and inner accountability, that one of a person who is educated, student's accountability before himself / herself for all he / she does, before what he / she is going to deal with in the future.

Key words: personalization, personalization of the educational process, personalization of the educational activity, students, a pedagogical condition.

Подано до редакції 12.01.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор Е. Е. Карпова

УДК 378.937 + 371.03

Тетяна Юрївна Осипова,
кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ПЕДАГОГІЧНЕ НАСТАВНИЦТВО В АСПЕКТІ ПОЛІСУБ'ЄКТНОГО ПІДХОДУ

Стаття присвячена висвітленню сутності полісуб'єктного підходу в підготовці майбутніх учителів до педагогічного наставництва у процесі навчання. Полісуб'єктний підхід розглядається як настанова на прогнозування поведінки суб'єктів навчально-виховного процесу в ситуаціях спілкування, спільної діяльності, на взаєморозуміння і обмін особистісними сенсами з іншими людьми та надання взаємної підтримки. Доведено, що здійснюючи педагогічне наставництво вчитель повинен не тільки передавати соціокультурний досвід вихованцям, а організувати спільну життєдіяльність, активну співтворчість суб'єктів навчально-виховного процесу.

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів, полісуб'єктний підхід, педагогічне наставництво, полісуб'єктна взаємодія, діалог,

Вивчення суб'єктності наставника і вихованців із позицій полісуб'єктного підходу дає можливість переосмислити феномен взаємовідносин між суб'єктами виховання в системі професійного виховання, виявити нові аспекти проблеми. Професійне виховання майбутніх учителів відбувається в руслі взаємодії з викладачем як наставником, унаслідок якої між студентами і викладачем складається певна система відносин, що впливає на особистісно-професійне становлення майбутніх наставників. У процесі професійної підготовки майбутніх учителів, у тому числі й до педагогічного наставництва, полісуб'єктний підхід виступає такою формою організації навчально-виховного процесу, що ґрунтується на взаємодії суб'єктів навчального процесу, урахуюю-

чи єдність сенсів і цілей спільної діяльності, як засіб засвоєння професійно значущих знань і вмінь. У межах полісуб'єктного (діалогічного) підходу слід акцентувати на відносинах між суб'єктами освітнього процесу, зокрема наставника й вихованця, як на найважливіших джерелах їхнього духовного розвитку, оскільки саме у процесі взаємодії, спілкування з доволі численними людьми особистість набуває свого людського змісту.

Зазначимо, що проблема суб'єктності розглядається сьогодні дослідниками в різних аспектах: прояви суб'єктності в активності особистості (В. Петровський), у контексті особистісної свободи (Г. Балл), з погляду становлення суб'єкта діяльності (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, Г. Балл,